Työllisyys- ja työehdot osasto/A-TL **6.10.2015**

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

HE 29/2015 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle tuomioistuinmaksulaiksi sekä laeiksi hallinto-oikeuslain 12 a §:n ja riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 28 §:n muuttamisesta

SAK hyväksyy hallituksen esityksen lähtökohdan, jossa on otettu huomioon myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö.

Jaamme hallituksen esityksen pohjana olleen mietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2015) huolen tuomioistuinten vähäisistä resursseista ja ymmärrämme tätä taustaa vasten myös maksujen vertailun omakustannusarvoon. Tärkeintä oikeusvaltiossa on kuitenkin tarjota oikeussuojaa kaikille kansalaisille varallisuudesta riippumatta. Oikeudenkäyntikulujen suuruus estää usein jo nyt oikeusturvan hakemisen, joten tämän ongelman kasvattaminen on perusteena kestämätön.

Ehdotetut maksukorotukset ovat huomattavia. Esimerkiksi työtuomioistuimessa oikeudenkäyntimaksu olisi yleensä kahdeksankertainen nykyiseen verrattuna. Tällainen korotus ei ole kohtuullinen ottaen huomioon, että työtuomioistuimen resursseja tuskin lisätään. Myös yksityisen kansalaisen ja kansalaisjärjestöjen oikeudenkäyntimaksut nousevat merkittävästi.

Kiinnitämme lisäksi huomiota seuraaviin seikkoihin.

1. Maksuja on perusteltu muun muassa maksujen ennaltaehkäisevällä vaikutuksella.

   Mielestämme paras tapa estää valituksia on turvata nykyistä paremmin se, että asiat käsitellään jo ensimmäisessä asteessa hyvin ja joutuisasti. Mielestämme parhaimpien tuomareiden on oltava ratkaisemassa asiat jo ensimmäisessä asteessa eikä vasta muutoksenhakuasteissa ja että myös kansalaisilla on tämä käsitys. Turhia valituksia pitää estää laadukkaalla oikeudenkäytöllä eikä korkeilla maksuilla.

2. Hallituksen esityksessä ehdotetaan maksullisiksi tällä hetkellä maksuttomia päätöksiä. Tältä osin lakiesitystä olisi syytä pohtia tarkemmin.

   Oikeus maksuttomaan oikeudenkäyntiin on varsin rajallinen. Tämän vuoksi sinänsä pienet maksut voivat olla yksittäisille kansalaisille korkeita ja näin estää heitä saamasta oikeutta yksilölle hyvinkin merkittävässä asiassa.

3. Monet esimerkiksi ympäristöön liittyvät päätökset ovat kansalaisten kannalta todella merkittäviä. On tärkeää, että kansalaisjärjestöt voivat demokraattisessa yhteiskunnassa vaikuttaa päätöksentekoon ja saattaa viranomaispäätökset uudelleen arvioitavaksi.

Kansalaisjärjestöjen varallisuus on vähäistä. Korkeat maksut saattavat perusteettomasti vaikeuttaa muutoksenhakua.

4. Työtuomioistuin poikkeaa yleisistä oikeuksista siinä, että siellä käsiteltävät asiat koskevat poikkeuksetta laajoja työntekijäryhmiä. Työtuomioistuin tuomio saattaa koskea esimerkiksi usean sadantuhannen virkamiehen virkaehtoja tai useamman kymmenen tuhannen työntekijän työehtoja. On tämän vuoksi perusteltua, etteivät maksut ole korkeita. Näin korkea korottaminen ei ole perusteltua.

   Esityksessä ei ole mitenkään perusteltu sitä, miksi työtuomioistuimessa on samassa asiassa erilaiset maksut riippuen siitä, onko kantajana yksityishenkilö vai järjestö. Kantajasta riippumatta tuomio voi koskea työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaa ja koskea siten useiden työntekijöiden tai virkamiesten työ- ja virkasuhteita. Tuomioistuimen perimä maksu ei voi riippua siitä, onko kantajana yksittäinen kansalainen vai kansalaisten muodostama järjestö.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry